

2010-09-24

Peking

Europeiska handelskammaren oroas över ”försämrat affärsklimat”

- Allt svårare för utländska företag att göra affärer i landet.
- Krångliga regler och begränsat marknadstillträde utgör två huvudproblem för utländska investerare.
- Diskriminerande regler kring offentlig upphandling missgynnar utländska investerare. Det senaste kinesiska GPA budet är otillräckligt.
- Utländska företag kan svårtligen bortse från den kinesiska marknaden. Trots detta varnas för en potentiell flytt till närbelägna nationer i Asien.
- Standarder och konformitetsbedömning (CCC) är ett centralt handelshinder och telekom-marknaden lyfts i sammanhanget fram som ett särskilt problemområde.
- EU:s gemensamma ”Market Priority list” är ett verktyg för bättre koordinering mellan MS.
- Investeringsproblemen för svenska företag verksamma i Kina överensstämmer i stort med EU-gruppens.
- Positionspappret sammanföll med Ashtons besök och utarbetandet av underlag till ER:s möte om den strategiska dialogen EU-Kina.
- Kinas högsta politiska ledning sänder signaler om behovet av förbättrade villkor för utländska företag. Återstår att se om detta följs i handling.

I början av september presenterade Europeiska handelskammaren i Peking sitt årliga positionspapper om affärsklimatet för europeiska företag verksamma i Kina. Positionspappret, som tagit sex månader att utarbeta, är en omfattande lunta om nästan 700 sidor. Rapporten, som baseras på undersökningar i totalt 28 arbetsgrupper bestående av företag och analytiker,

ger en dyster bild av investeringsklimatets utveckling. Kina rankas idag av International Finance Corporation som land 89 i världen vad gäller enkelhet att göra affärer (plats 86 2009). Positionspappret finns tillgängligt på handelskammarens hemsida¹.

I korthet konstateras följande: *Klimatet för europeiska företag som är på plats eller ämnar verka i Kina har försämrats. Försämringen har ägt rum främst på två områden: regler och regleringar (rules and regulations) och marknadstillträde.*

Offentlig upphandling, bristen på transparens, immaterialrätt, licensiering och certifiering är andra problemområden som betonas. Handelskammarens ordförande Jacques de Boisséons reaktion på Kinas senaste motbud på GPA var pessimistiskt: *"I would like to say the glass is half-full full, but I would hardly challenge those who say it's half-empty"*.

Nedan följer ett urval av rapportens resultat och slutsatser.

Papperets slutsatser och rekommendationer – några sektorer

Indigenous Innovations (IIS)

Utvecklingen av Indigenous Innovationspolicyn under de senaste månaderna utgör ett eskalerande problem för europeiska företag. IIS är en ekonomisk och politisk kampanj som ämnar stimulera Kina att bli en "ekonomiskt stormakt till 2020 och världsledande år 2050". Kampanjen genomsyrar stora delar av de kinesiska konkurrensregelverken. Målet är att minska kinesiska företags beroende av västvärlden och istället utveckla inhemska teknologier som tillåter Kina att lösa sina sociala, miljö- och infrastrukturproblem. Strategin, som sattes redan 2006, uppmärksammades först i slutet av 2009 då praktiska IIS-föreskrifter började introduceras.

Kina vill skapa egna immaterialrättsskyddade produkter med hjälp av ursprungligen utlandsproducerade patent och uppfinningar. I stora drag innebär det senaste IIS-förslaget att alla företag med produkter som följer kinesisk lagstiftning, landets teknologipolicy samt besitter relevant immaterialrätt kan konkurrera om kontrakt inom den offentliga sektorn.

Handelskammaren menar att IIS är direkt hämmande för utländskt marknadstillträde och föreslår, vilket de flesta utländska bedömare håller med om, att IIS-regelverket helt bör slopas.

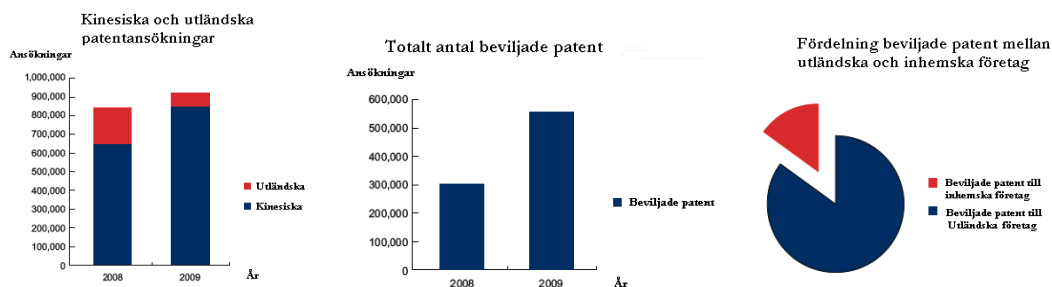
Immaterialrätt

Skydd av immaterialrätt är alltså ett av de mest angelägna områdena för europeiska företag. De kinesiska immaterialrättsregelverken är otillräckliga eller efterlevs inte på lämpligt vis (främst vad gäller patentlagen från 2008

---

¹ <http://www.europeanchamber.com.cn/view/home>

samt avsaknaden av varumärkeslag, senaste utkastet släpptes i mars 2010). Kinas immaterialrättsmyndighets (SIPO) implementeringspolicy har resulterat i en ökning av antalet lågkvalitativa kinesiska patentansökningar och parallellt minskat antalet utländska ansökningar i absoluta tal såväl som procent (se illustrationer nedan). Även IIS påverkar immaterialrätten negativt i Kina, främst vid offentlig upphandling.

Företag med FoU-center i Kina utvecklingen kring uppfinningspatent som alltmer oförutsägbar. Patentlagen från 2008 stipulerar att uppfinningar måste vara ”*completed in China*” samtidigt som man inte får komma innanför gränserna för områden som är av ”*substantial interest to the State*”. Oförutsägbarheten gör att patentområdet kräver en försiktig balansgång.

Vidare ger patentlagen högsta domstolen bestämmanderätt i fall där kändes brukande av ett patent kan klassas som monopolistiskt. I sådana fall kan SPC utfärda en så kallad obligatorisk licens till svarande part. Under de två gånga åren har flera beslut från SPC förvägrat kändes part i patenttvister att införliva sina rättigheter vid patentöverträdelse. Handelskammaren menar att Kina avser begränsa patenträttigheter, antingen via tvångsutfärdande av obligatorisk licens eller nekande av rättigheter vid patentvist. De rättsliga åtgärder vid förfalskning är otillräckliga och ännu har inga privaträttsliga mål gått igenom. Anledningen är i huvudsak procedurmässig och skulle enkelt kunna lösas. Slutligen behövs bättre åtgärder för uppsåtlig registrering av redan existerande varumärken. EU-delegationen noterar även att antalet patentansökningar från kinesiska företag ökar radikalt, bland annat i syfte att försvåra och dra in konkurrentföretag i kostsamma legala processer.

Beskattning

Kinas beskattningsregim genomgår konstanta förändringar som orsakar utländska företag problem. Regelverken implementeras med korta ledtider, och ibland retroaktivt. Detta inverkar menligt på finansiell planering.

Under de senaste tre åren har ett antal nya regelverk för momsattser trätt i kraft. Också dessa ändras och främst utifrån inhemska makroekonomiska förutsättningar. Kort varsel och retroaktiv implementering har, enligt europeiska handelskammaren, fått ”*dramatiska konsekvenser*” för flera europeiska företag.

Standarder och konformitetsbedömning (conformity assessment)

I september 2009 trädde den reviderade bestämmelsen *Regulations for Compulsory Product Certification (CCC)* i kraft. Kortfattat är CCC en obligatorisk stämpel för 22 produktkategorier (ursprungligen betydde detta 139 produkttyper) som ska säljas på de inhemska hälso-, säkerhets-, och miljömarknaderna. CCC-ansaffningsprocessen är komplicerad och kostnadskrävande. Även om de reviderade bestämmelserna är positiva och välkomnas av kammaren har dessvärre också negativa nyheter registrerats under det gångna året.

CCC:s omfattning har växt. och innefattar nu fler produktkategorier. Under 2010 har 13 produkter för IT-säkerhet lagts till produktkatalogen. I några sektorer, främst vad gäller IT och mobiltelefoni, behövs dubbel och i vissa fall till och med trippel certifiering. Avsaknaden av transparens samt ovetskapen om vilka produkter som de facto behöver, eller kommer behöva, CCC-stämpel utgör allvarliga svårigheter. Telekomsektorn lyfts fram som en särskilt utsatt sektor.

Certifieringsmyndigheter på lokal nivå har dessutom ökat takten i sitt certifikatsutfärdande i syfte att öka sina inkomster vilket gjort marknadsföring av produkter mer kostsam vilket lett till anklagelser om lokal protektionism.

Även produkttestningen för att erhålla CCC-stämpel är tidskrävande. De flesta av testen som görs i Kina har tidigare genomförts för svara mot internationella standarder. Kinesiska certifieringsbyråer låter sällan utländska inspektörer genomföra fabriksbesök och undersökningar i Kina. Detta skapar flaskhalsar och försenar certifieringsprocessen med ökade kostnader som följd.

CCC-stämpeln är i högsta grad relaterad till frågan om Kinas standarder. Huvudproblemet är avsaknad av transparens i standardiseringsprocessen (speciellt vad gäller industristandarder). Obligatoriska standarder, i antal runt 3 000 stycken, utgör endast 14% av det totala antalet nationella standarder. I många fall är alltså obligatoriska certifikat baserade på frivilliga standarder. Det upplevs som ett problem att inte kunna verka självständigt i Kina i större projekt. Europeiska företag tvingas ofta att samarbeta med ett kinesiskt bolag som har alla nödvändiga licenser och tillstånd. När dessa kinesiska bolag väl har "lärt sig" det som de vill lära sig av det utländska företaget så händer det inte sällan att man bryter samarbetet.

Nya standarder införs också med korta övergångsperioder. I sektorer där det helt saknas kinesiska standarder tas inga initiativ att temporärt använda internationella standarder. Handelskammaren betonar vikten av att i större utsträckning harmonisera kinesiska och internationella standarder.

Miljölagstiftningen

Intresset för miljöfrågor, Köpenhamnsmisslyckandet till trots, har varit påtaglig sedan slutet av 2009. Behovet av att arbeta på ett miljövänligt sätt har

framhävts från både regeringen och företagsvärlden vilket manifesteras av att koldioxidsutsläppsreglering, grön ekonomi och renare städer är huvudteman för världsutställningen i Shanghai. Kinas andel av världsmarknaden för miljörelaterade lösningar är stor och ger utländska företag möjlighet att sälja teknik till landet.

Implementeringen av miljölagstiftningen är dock bristfällig och förstärks av centralregeringens begränsade kontroll över lokala miljöbyråer.

CSR

Sedan Kina gick med i WTO har CSR-frågorna fått ökad uppmärksamhet i landet. Trots ökad medvetenhet och tryck på kinesiska företag med verksamhet i utlandet förblir CSR-engagemanget i Kina fortsatt minimalt, detta gäller särskilt för SME:s. Huvudutmaningarna anses vara bristfällig implementering av metoder och rapportering av CSR-relaterade problem samt undermåligt företagsekonomiskt ansvarstagande och omfattande korruption. Handelskammaren efterfrågar förbättrat samarbete angående gemensamma CSR-riktlinjer.

Handel med varor och tjänster

Det finns tre övergripande problem gällande handel med varor; marknadstillträde, marknadstransparens och implementering av regler och lagar. Standardiseringsproblemen som nämns ovan är ett påtagligt marknadstillträdeshinder för handel med varor. De sektorer som främst påverkas är de för petrokemi, fordon och livsmedel.

Tjänstesektorn tar mer och mer plats i den kinesiska ekonomin. Utländska aktörer inom främst flyg-, bygg-, telekom-, transport-, och turismsektorerna anses diskriminerade mot. I en del marknader av ”strategisk vikt för Kina” nekas utländska företag helt tillträde. Utöver direkt utestängning från marknader är det icketransparenta sätt på vilket lagar upprätthålls ständigt bekymmersamt.

Inga signifikanta förändringar på marknaden för finansiella tjänster har gjorts de senaste två åren och handelskammaren förespråkar förbättringar gällande regionala skillnader, övervakningssystem, marknadstillträde, transparens och marknadstillträde.

Ambassadens kommentar

Positionspappret är betydelsefullt av flera anledningar; det belyser genomgripande viktiga marknadshinder och problem som europeiska företag möter i Kina och det genererar en bred medial publicitet kring dessa. Rapporten ger dessutom en möjlighet för ett enskilda företag att verka kollektivt. Slutligen presenteras en rad operativa och konstruktiva förslag på förbättringar till den kinesiska regeringen. Det kan noteras att just det konstruktiva anslaget tenderar att försvinna något i medierapporteringen.

Vid presentationen bidrog också ordföranden för handelskammaren, genom att poängtera att allt fler företag överväger att lämna, till en förstärkt negativ bild av den kinesiska marknaden. Statistiken visar samtidigt att Kinas andel av de globala investeringarna ändå fortsätter att öka, men bekymringsgraden har nog ökat bland företagen.

För Europa är det en väckarklocka att endast tre procent av EU:s totala FDI går till Kina.

Europeiska handelskammarens lobbyarbete är omfattande men det är svårt att bedöma vilka framgångar man kan uppnå. Utvecklingen sedan 2009 års rapport ger ingen positiv bild och de tidigare problemen kvarstår eller har förvärrats. Flera av marknadstillträdesproblemen återfinns även på EU:s "market priority list" och diskuteras flitigt på de lokala EU-rådsmötena. Strategin är att medlemsstaterna ska lyfta något av problemen vid varje relevant bilateralt högnivåmöte. Även här är det svårt att bedöma framgångsmöjligheterna, men det är välkommet att EU agerar gemensamt, också nationellt. Sverige och EU kan inte nog understryka att protektionism inte enbart ska definieras som tullar och antidumpning utan också inkludera icke-tariffära handelsbinder.

Offentliggörandet av rapporten sammanföll med Ashtons besök. Det försämrade affärsklimatet diskuterades under samtalen här. Genom den strategiska dialog som EU har ambitionen att få på plats med Kina finns på sikt möjligheter att få större hävstång då fler frågor lyfts in i de bilaterala relationerna.

Det försämrade affärsklimatet har varken undgått kinesiska och europeiska företag eller det officiella Kina. Kina är fortsatt känsligt för offentlig kritik även inom det ekonomiska området och i kinesisk media betonades att förändringar behöver ta tid och att utländska aktörer måste visa respekt för Kinas speciella omständigheter och förutsättningar. Kinas politiska ledning har vid upprepade gånger betonat vikten av att Kina garanterar utländska aktörer likabehandling (sedan positionsappret lanserades har både premiärminister Wen och vicepresident Xi Jinping gjort sådana utspel). Liknande uttalanden har tidigare gjorts, men enligt sagesmän på EU-delegationen så ska åtminstone premiärminister Wen "really mean it this time". Inom åtminstone ett antal s.k. strategiska sektorer finns protektionism.

I kontakter med svenska företag säger flera att rapporten bör läsas selektivt och att går att komma runt problem, särskilt på lokal nivå. De som varit på plats en längre tid säger att man måste vara medveten om riskerna och ha uthållighet, inte minst finansiellt. Den kraftiga statliga inblandningen gör att ambassaden har en viktig uppgift att bilateralt, och på ett generellt policyplan, verka genom EU.

De erfarenheter av CSR-arbetet som ambassaden har står i viss kontrast till den negativa bild som handelskammarens rapport ger vid handen.